

TIJDSCHRIFT

VAN HET

NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP

VOOR

MUNT- EN PENNINGKUNDE

ONDER DE ZINSPREUK

„Concordia res parvae crescunt“

TE

AMSTERDAM



7^e Jaargang

AMSTERDAM

G. THEOD. BOM EN ZOON

1899

Bouwstoffen voor eene Geschiedenis van het Nederlandsche Geld- en Muntwezen.

Eene muntberekening van 1500.

In een geschil over het collatierecht der kerken van Oud- en Nieuw-Vlissingen, waarop zoowel de abt van Middelburg als PHILIPS VAN BOURGONDIE, heer van Beveren, Veere en Vlissingen, aanspraak maakten, kwam door tusschenspreken van ANNA VAN BOURGONDIE, vrouwe van Ravestein, eene overeenkomst tot stand, waarbij de heer van Beveren op zekere nader te vermelden voorwaarden van zijne aanspraken afzag. Wanneer die overeenkomst gesloten is, blijkt uit de te mijner beschikking staande stukken niet. Intusschen is de tijd, wanneer ongeveer de schikking tot stand kwam, wel na te gaan. In 1488 lijfde paus INNOCENTIUS VIII de kerken van Oud- en Nieuw-Vlissingen bij de mensa abbatialis der Middelburgsche abdij in; hiertegen kwam het kapittel van Zandenburg, te wiens behoeve de heer van Veere en Vlissingen afstand van zijn patronaatsrecht had gedaan, op. In 1489 schijnt echter eene schikking met het kapittel getroffen te zijn, de beide door het kapittel benoemde cureiten deden in Juli en Augustus van dat jaar ten behoeve der abdij afstand van hunne aanspraken, en 16 September 1490 be-

vestigde de paus toen nogmaals de incorporatie dier kerken in de goederen der abdij. Dus in 1489 of 1490 zal ook PHILIPS VAN BOURGONDIE met den abt het bovenvermelde accoord hebben aangegaan. Daarbij bedong de heer van Beveren voor den afstand zijner aanspraken een jaargeld van „hondert Rinsche ghulden, viertich groete Vlaems voir eenen yeghelyken ghulden gherekent,” ten behoeve van zijn natuurlijken broeder CLAES VAN BOURGONDIE. Nadat PHILIPS in 1498 overleden was, sloot zijne weduwe ANNA VAN BORSELEN eene nadere overeenkomst met den abt, waarbij het jaargeld vervangen werd door eene som in eens, groot „sevenhondert Rinsche ghulden ghemenyder munten, viertich groete Vlaems als boven voir eenen yeghelyken gulden gherekent” (1 Juni 1500). Deze som zou in twee termijnen betaald worden. Voor den eersten termijn geeft Claes van Bourgondië nu in de volgende bewoordingen quitantie (geschreven op de rugzijde van het charter van 1 Juni 1500):

Ego NICOLAUS DE BURGONDIA, prepositus ecclesie Sancti Petri Traiectensis, fateor me recipisse de ex (sic) manibus JACOBI DE CAPELLA, negociorum utilium gestoris reverendi in Christo patris et domini PETRI DE CAPELLA, permissione divina abbatis monasterii beate Marie Middelburgensis ordinis Premonstratensis Traiectensis diocesis, ex parte et nomine eiusdem reverendi patris in promptis et numeratis pecuniis ducentos et nonginta quinque florenos aureos monete illustrissimi domini archiducis Austrie, Burgondie etc, quo-

libet florenorum aureorum pro vingiti (sic) quinque stuferis communibus computatis (sic); eciamque vinginti (sic) duos florenos Renenses aureos, quolibet florenorum Renensium aureorum huiusmodi pro vingiti octo stuferis communibus computatis (sic); necnon in moneta argentea novem stuferos communes; sicque denarios prescriptos in universo summam quadringentorum florenorum Renensium communium, quadraginta grossis monete Flandrie pro quolibet tali floreno computatis, constituentes et facientes. In quibus quadringentis florenis Renensibus prefatus reverendus pater abbas retronominatus ex causa et pro primo termino, festi sancti Laurentii retroactis (sic) cesso, michi obligatus fuit; eciamque de quibus quadringentis florenis Renensibus et primo termino retroactis predictum reverendum patrem suumque monasterium et omnes alios, sua in ea parte interesse quemlibet pretendentes, quito ipsosque quitos ac liberos esse volo et proclamo per presentes. In quorum fidem et testimonium premissorum presentem quitantiam manu mea propria subsignavi, me mea propria manu ac nomine et cognomine subscribendo, sub anno a nativitate Domini XVc mensis Augusti die decima tertia.

(get.) N. de Burgumdia (sic).

Gelijk men ziet is de rekening aldus :

295 goudguldens van Philips den Schoone à 25 stuivers	= 7375 stuivers
22 gouden Rijnsguldens à 28 stuivers	= 616 stuivers.
9 stuivers	= <u>9</u> stuivers.
totaal	8000 stuivers

Deze 8000 stuivers zijn gelijk aan 400 gouden Rijns-guldens, van 40 grooten het stuk. De gouden Rijns-guldens, waarin oorspronkelijk de betaling bedongen was, waren dus slechts 20 stuivers groot, terwijl die gouden Rijns-guldens, waarin de betaling voor een gedeelte plaats vond, op 28 stuivers het stuk berekend werden. Dit blijkt nog nader uit de quitantie van de betaling van den tweeden termijn, dd. 31 December 1500: het bedrag wordt in Rijns-guldens van 20 stuivers, gelijk er bedongen waren, aldus uitgedrukt: „sommam (sic) tricentorum florenorum Renensium, viginti stuferis pro quolibet tali floreno computatis”. Tusschen beide soorten van Rijns-guldens lag de goudgulden van Philips den Schoone, die 25 stuivers waard was.

Het gevondene resultaat wordt nu nog versterkt door eene andere berekening voorkomende in een charter dd 1509 Maart 15, waarin aan den abt van Middelburg en den deken der St.-Pieterskerk aldaar quitantie wordt gegeven van eene inzameling ten voordeele van den oorlog der Duitsche ridders tegen de heidensche Ruthenen in Lijfland. De ontvangene gelden worden daarin aldus gespecificeerd: „tria milia centum et quinquaginta quatuor florenos Renenses aureos, simul constituentes septingentas triginta quinque libras decem et octo solidos et octo grossos monete Flandrie; adhuc quadringentos quadraginta cum dimidio florenos novos Philippi. constituentes simul nonaginta unam libras quindecim solidos et quinque grossos monete Flandrie; adhuc viginti septem Postulatenses florenos, constituentes duas libras

et quatuordecim solidos monete Flandrie; et finaliter sive adhuc duodecim grossos cum dimidio consimilis monete Flandrie; et hoc est simul et conjunctim sive in universum et in toto constituentes octingentas et triginta libras novem solidos unum grossum Flandrie cum dimidio."

De berekening luidt derhalve aldus:

3154 gouden Rijnsguldens =	
	735 £ 18 schellingen 8 grooten Vl.
440½ nieuwe Philippusguldens =	
	91 £ 15 schellingen 5 grooten Vl
27 Postulaatguldens =	
	2 £ 14 schellingen.
12½ grooten Vlaamsch =	12½ grooten Vl.

Totaal 830 £ 9 schellingen 1½ grooten Vl.

Derhalve is de gouden Rijnsgulden berekend op 56 grooten, de Philippusgulden op 50 grooten, de Postulaatgulden op 24 grooten; of, daar 2 grooten = 1 stuiver zijn, is de gouden Rijnsgulden gelijkgesteld aan 28 stuivers, de Philippusgulden aan 25 stuivers en de Postulaatgulden aan 12 stuivers.

Middelburg, Maart 1899.

R. FRUIN.

Collecte-lijst van Brielle A°. 1655.

Op den 5^{en} September 1655 had te Brielle een collecte plaats voor de Waldenzen. Den 4^{en} Sept. was in de Magistraat besloten, „dat op morgen middag tusschen beide de predicatiën” langs de huizen een

inzameling gehouden zou worden voor die arme verdrevenen uit „de Valeien van Piemont”. Den 7^m September werd bekend gemaakt wat er ingezameld was, bij welke opgave de waarde van de verschillende muntstukken in ponden werd herleid. Hier volge deze opgave, waarbij in het oog dient gehouden te worden, dat het „paeyment” er af moest. Overigens blijft de samentelling voor rekening van dien tijd.

2	rosenobels à 11 pond 0 st. 0 penn	22 p. 0 st. 0 p.
1½	Carolusgulden à 12—0—0 . . .	18 — 0—0
7½	Ducaton à 15—0—0	112 — 10—0
9	Pistolletten à 9—0—0	81 — 0—0
3	Fransche kroonen à 4—10—0 . . .	13 — 10—0
¼	Jacobus	3 — 5—0
34	Ducaten à 5 pond.	170 — 0—0
30	Florijnen à 28 st.	42 — 0—0
69	Ducatons à 3—3—0	217 — 7—0
85¾	Rycxdaeld. à 2—10—0	214 — 7—8
	Aen schellingen	120 — 0—0
2	Holl. daeld. à 2—0—0	4 — 0—0
	Aen dubbele stuvers	40 — 0—0
	Voor paeyment	1 — 8—0
	Samen	1059 — 12 — 8

Brielle.

JOH. H. BEEN.

De *Ordonnantie des Coninghs op het Generael reglement van Sijne Munte. t' Antwerpen 1652*, klein 4°. geeft ons afbeeldingen van de meeste dezer munten.

(REDAKTIE).

Naschrift op Muntwaarde te Hattem 1460—87.

(Zie blz 68).

De lijst van 52 verschillende munten, die in de Hattemsche rekeningen voorkomen als gangbaar in de tweede helft der 15^{de} eeuw, kan m. i. wel wat bekort worden. Aldus:

Aernhemsche Gulden en Gold Aernemsgulden zijn dezelfde munten.

Desgelijks:

Arnoldusgulden en Gold Arnoldgulden.

Davidsgulden en Davids-Rijngulden.

Philipschilde, Golden Klinckart en Klinckairt

Golden Postelaatgulden, Postelatusgulden en Rudolphus Postelatusgulden.

Golden Rijnschgulden, Rinsgulden en Rijnsgulden corrent (= courant).

Mijnsheren-Rijdergulden, Nije Rijdersgulden en Perdekensgulden.

Vleensch en Vleensch (=Vleemsch) Groit. Vleemsche is eene verkeerde lezing voor Vleemsche.

Enkele witte Stuver, Stuver en witte Stuver.

Verder zijn Herenpont en Statpont geen munten, maar rekenmunten.

Daarmede wordt het aantal werkelijke munten tot 36 gereduceerd.

De „Klymmer” is waarschijnlijk het muntje, afgebeeld bij VAN DER CHIJS, Gelderland, pl. XIV N^o. 8.

J. E. TER GOUW.